

Razširjeni strokovni kolegij za oftalmologijo
Očesna klinika
Grablovičeva 46
1000 Ljubljana

Z A P I S N I K

8. sestanka Razširjenega strokovnega kolegija za oftalmologijo z dne 13.7.2022 ob 14.00 v knjižnici Očesne klinike.

PRISOTNI:

prof.dr. Mojca Globočnik Petrovič, dr.med., prof.dr. Tomaž Gračner, dr.med., prof.dr. Dušica Pahor, dr.med., prof.dr. Nataša Vidovič Valentinčič, dr.med., Franc Šalamun, dr.med.

Sestanek je sklicala prof.dr. Mojca Globočnik Petrovič, dr.med. in je predlagala:

DNEVNI RED:

1. Sprejem zapisnika 7. sestanka
2. Uvrstitev atropina v nižjih koncentracijah na listo zdravil brez doplačila (vloga doc. Tekavčič, dr. Irman Grčar)
3. Opravljanje ortoptičnih preiskav v oftalmoloških ambulantah (dopis dr. Kurent)
4. Poziv presejalnim centrom k vključevanju v spletni informacijski sistem
5. Skupna izjava glede skotopičnega sindroma
6. Razno

K točki 1: Člani RSK so soglasno sprejeli zapisnik 7. sestanka

K točki 2: Po predlogu Irene Irman Grčar dr. med. in doc. dr. Mance Tekavčič Pompe, dr. med. člani RSK razpravljajo o smotnosti uvrstitve 0,05% in 0,025% atropina na listo zdravil brez doplačila. Metoda, ki je podprta z dokazi, se uporablja za zdravljenje kratkovidnosti pri otrocih. Zaradi večanja števila kratkovidnih otrok in možnosti uvajanja preventivnih ukrepov in novih načinov zdravljenja, bi bila potrebna celovita obravnava problematike kratkovidnosti. Predlagamo izdelavo smernic za preprečevanje in zdravljenje kratkovidnosti in seznaništev tako laične javnosti, kot tudi različnih nemedicinskih in medicinskih strokovnih skupin.

Sklep 2.1-8/2022: RSK se strinja z uvrstitvijo 0,025% in 0,05% atropina na listo zdravil brez doplačila.

Sklep 2.2-8/2022: Ker gre za novo in dostopno zdravljenje kratkovidnosti člani RSK soglašajo s pozivom do predlagateljic za izdelavo predloga smernic za preventivo in zdravljenje kratkovidnosti s kapljicami atropina takoj, ko bo zdravilo dostopno na recept.

K točki 3: Prof. Globočnik predstavi dopis dr. Alme Kurent dr. med., ki navaja, da so v Specialistični ambulanti za očne bolezni za predšolsko in šolsko medicine ZD Ljubljana na enem od nadzorov ZZZS prejeli sklep, da v ne smejo več obračunavati določenih storitev, kot so cover-uncover test, test bulbomotorike, Hirschbergov test, PPK. Okrožnica ZZZS SP2/OKUL/27 navaja, da se ortoptične storitve lahko obračunajo samo v specialistični ambulanti za ortoptiko. Člani RSK odločno protestirajo zaradi ukinitve možnosti obračuna navedenih preiskav v oftalmološki ambulanti. Omenjene preiskave so del osnovnega oftalmološkega pregleda in se kot take morajo opravljati pri vsakem oftalmološkem pregledu, če zato obstaja indikacija. Ne opravljanje ortoptičnih preiskav pri osnovnem oftalmološkem pregledu v vsaki oftalmološki ambulanti je proti strokovni doktrini in v škodo pacientu.
Sklep 3.1-8/2022: Člani RSK se strinjajo, da je potrebno na ZZZS posredovati ugovor, saj gre za grobo poseganje v osnovne pravice pacienta in strokovno delo oftalmologov. Ortoptične preiskave, kot cover-uncover test, test bulbomotorike, Hirschbergov test, PPK in druge so sestavni del oftalmološkega pregleda in morajo biti obračunljive v vsaki oftalmološki ambulanti.

K točki 4.: Prof. Globočnik seznani člane RSK z vzpostavljenim informacijskim sistemom, ki omogoča v obliki elektronskega kartona vnos strukturiranih podatkov presejanih za diabetično retinopatijo na nacionalnem nivoju (priponka Vzpostavitev informacijskega sistema preventivnega programa presejanja za diabetično retinopatijo in poziv presejalnim centrom k sodelovanju)

Sklep 4.1-8/2022: RSK podpira dokument in se strinja s predlaganim pozivom presejalnim centrom za diabetično retinopatijo k enotnemu sistemu opravljanja presejanja in vnosa pacientov v elektronski karton, ki je osnova za vzpostavitev baze podatkov na nacionalnem nivoju.

K točki 5: Skupna izjava glede skotopičnega sindroma vsebinsko ostane ista, kot so jo člani RSK že obravnavali in sestavili. (priponka)

Naslednja seja RSK: 14. ali 21.09.2022.

Predsednica RSK za oftalmologijo
prof.dr. Mojca Globočnik Petrovič, dr.med.

Zapisala: Maja Cvetković

SKUPNO STALIŠČE STROKE
O T. I. SINDROMU IRLLEN OZ. SKOTOPIČNEM SINDROMU

22.9.2022

Glede na dejstvo, da se podpisani strokovnjaki pri obravnavi otrok in mladostnikov vse pogostejše srečujemo z že »diagnosticiranim« in »zdravljenim« sindromom Irlen,

Razširjeni strokovni kolegij za oftalmologijo,

Razširjeni strokovni kolegij za pediatrijo,

Razširjeni strokovni kolegij za nevrologijo,

Razširjeni strokovni kolegij za klinično psihologijo,

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani,

v zvezi s »sindromom« podajamo naslednje strokovno mnenje.

Najprej naj pojasnimo, da so v uvodnem odstavku navedeni organi najvišji avtonomni in strokovni organi, katerih člani so pri svojih odločitvah zavezani izključno dosežkom znanosti ter strokovno preverjenim dejstvom in metodam. Omenjeno stališče podajajo po multidisciplinarni presoji in natančnem pregledu znanstvene in strokovne literature z oceno kakovosti opravljenih raziskav ter po načelih z dokazi podprte medicine (Oxford Centre for Evidence Based Medicine – OCEBM, World Health Organisation for Level of Evidence). **Na podlagi tovrstne presoje navedeni organi ugotavljajo, da dokazov v prid obstoja t. i. sindroma Irlen ni dovolj, prav tako tudi ne dokazov o učinkovitosti barvnih filtrov pri odpravljanju z omenjenim 'sindromom' povezanih težav.**

Glede na navedeno obstoj t. i. sindroma Irlen ni dokazan, patofiziološko obrazložljiv in zato tudi ni klasificiran v mednarodni klasifikaciji bolezni (MKB). Po drugi strani pa so težave, ki jih pripisujejo t. i. sindromu Irlen, lahko simptomi pomembnih zdravstvenih težav s potencialno resnimi posledicami in zato zahtevajo ustrezno strokovno obravnavo. To pomeni, da imata nestrokovno ugotavljanje nekakšnih »sindromov« in njihovo »zdravljenje« za posameznika zaradi opustitve ustrezne strokovne obravnave lahko resne zdravstvene posledice.

OBRAZLOŽITEV

Skotopični sindrom ali t. i. sindrom Irlen je prvič opisala psihologinja Helen Irlen leta 1983. Gre za t. i. sindrom skotopične občutljivosti in vizualnega stresa, kar je pripisala motnji zaznavnega procesiranja in ne optični težavi. 'Sindrom' obsega skupek simptomov, kot so bleščanje, naprezanje in utrujenost oči, glavoboli in migrene, popačenje besedila in predmetov v prostoru, težave pri branju in motnje pozornosti. Rešitev za »zdravljenje« tovrstnih težav naj bi bili barvni filtri.

Da bi dokazali t. i. sindrom Irlen in opredelili koristi in smiselnost uporabe barvnih filtrov, so opravili številne raziskave, a po načelih z dokazi podprte medicine t. i. sindroma Irlen in s tem koristi uporabe barvnih filtrov pri preprečevanju simptomov, značilnih za t. i. sindrom Irlen, ni mogoče potrditi.

Stališče z dokazi podprte medicine

Vsako medicinsko strokovno stališče sloni na z dokazi podprti medicini, torej na izsledkih kakovostnih znanstvenih raziskav. Kakovost vsake raziskave kot tudi njene izsledke vedno ocenjujemo in ustrezno hierarhično rangiramo.

Da bi analizirali kakovost raziskav in pridobili jasne znanstvene dokaze o obstoju t. i. sindroma Irlen in s tem uporabe barvnih filtrov, so Miyasaka, Jordan Da Silva in sod. v preglednem prispevku "Irlen syndrome: systematic review and level of evidence analysis" (Arquivos de neuro-psiquiatria 77 (2019): 194–207) pregledali in ocenili kakovost raziskav v povezavi z omenjenim sindromom in barvnimi filtri. Na osnovi ocene raziskav po merilih Oxford Centre for Evidence Based Medicine (OCEBM) izhaja nesporna ugotovitev, da večina raziskav in njihovih izsledkov o obstoju t. i. sindroma Irlen in koristi barvnih filtrov ne izpolnjuje pogojev za umestitev med dokaze za obstoj sindroma in koristnost uporabe barvnih filtrov oziroma je njihova kakovost nezadovoljiva. Raziskave, ki temeljijo na osebem mnenju raziskovalca ali raziskovanca, opisne raziskave, raziskave, osnovane na rezultatih predhodnih raziskav, in raziskave brez kontrolne skupine ne sodijo na z dokazi podprti medicini. Po drugi strani pa v skupine z višjo ravniijo dokazov sodijo raziskave, ki zaključujejo, da dokazov o obstoju t. i. sindroma Irlen ni, kot tudi ne dokazov o koristnosti

barvnih filtrov. Po pregledu relevantne objavljene literature zadnjih treh let tudi ni dokazov, da bi spremenili dosedanje stališče.

Irlen klinika

Irlen klinika ni uradna medicinska ustanova, ki bi pridobila dovoljenje Ministrstva za zdravje za opravljanje zdravstvene dejavnosti.

Irlen presojevalci

Po informacijah s spleta tako imenovani Irlen presojevalci, ki postavljajo diagnozo »Irlen sindrom«, opravijo izobraževanje s področja sindroma Irlen in zdravljenja z barvnimi filtri. Omenjenega izobraževanja ni priznal ali podprl noben formalni organ izobraževanja – ne medicinski, specialnopedagoški ne psihološki. Za opravljanje nalog presojevalca sindroma Irlen ni potrebno nikakršno predhodno formalno izobraževanje s področja medicine, specialne in rehabilitacijske pedagogike ali psihologije. Irlen presojevalci so torej priučeni psevdostrokovnjaki, ki niso šolani za prepoznavanje raznolikosti razlogov za vsakega od simptomov. Omenjeni simptomi so namreč značilni za številna, tudi resna medicinska stanja, ki zahtevajo ustrezno strokovno pomoč.

Prav tako Irlen presojevalci tudi niso pravno ali finančno odgovorni za morebitne posledice napačno postavljene oz. spregledane diagnoze, zamujenega zdravljenja oziroma ustrezne strokovne obravnave.

KONČNO MNENJE

Glede na navedena dejstva in ugotovitve menimo, da je vsakršno navajanje, oglaševanje ali predstavljanje t. i. sindroma Irlen kot medicinske diagnoze in z njim povezano dobičkonosno »zdravljenje« z barvnimi filtri, ki naj bi olajšalo težave, zavajajoče in lahko celo nevarno. Bolezni in bolezenska stanja ugotavlja izključno zdravnik, ki je edini ustrezno usposobljen za takšno dejavnost. Tudi postavljanje diagnoz in »diagnoz« s strani drugih je lahko izredno nevarno in seveda v nasprotju s predpisi. Irlen presojevalci namreč opravljajo storitve in obravnave, za katere niso usposobljeni, torej naloge, za katere niso kompetentni. Danes se v šolah pa tudi v strokovnih ustanovah, namenjenih rehabilitaciji, ustvarja vtis, da gre pri t. i. sindromu Irlen in njegovem »zdravljenju« za znanstveno preverjeno metodo, za

katero stojita medicinska in pedagoška stroka, s čimer se nezadržno ustvarja, celo stopnjuje pritisk na starše in tudi na učitelje. Pri slehernem otroku in mladostniku s težavami pri branju, ki jih opazijo starši doma ali učitelji v šoli, je najprej na mestu pregled pri pediatru, ki naj mu sledi ustrezna strokovna obravnava.

Za zaključek. Oftalmologi, pediatri, nevrologi, specialni in rehabilitacijski pedagogi ter klinični psihologi t. i. sindroma Irlen s svetovanimi metodami »zdravljenja« ne pripoznamo kot znanstveno utemeljenega in široko preverljivega po uveljavljenih znanstvenih standardih.

RSK za oftalmologijo

Predsednica prof. dr. Mojca Globočnik Petrovič, dr. med

RSK za pediatrijo

Predsednica izr. prof. dr. Nataša Bratina, dr. med

Nataša
Bratina

Digitally signed
by Nataša Bratina
Date: 2022.09.25
12:22:17 +02'00'

RSK za klinično psihologijo

Predsednica RSK za klinično psihologijo mag. Anica Prosnik Domjan, univ. dipl. psih., spec. klin. psih.

RSK za nevrologijo

Predsednica izr. prof. dr. Janja Pretnar Oblak, dr. med

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Dekan prof. dr. Janez Vogrinc

JANEZ
VOGRINC

Digitalno podpisal
JANEZ VOGRINC
Datum: 2022.09.22
17:49:46 +02'00'